

Євгеній СУЄТНОВ

кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (Харків)
ye.p.suyetnov@nlu.edu.ua

Олена МАЛОХЛІБ

кандидат юридичних наук,
асистент кафедри екологічного права
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого (Харків)
o.s.malohlib@nlu.edu.ua

РОЛЬ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

В умовах сьогодення впровадження інформаційних технологій, частиною яких є технології штучного інтелекту, є невід'ємною складовою розвитку соціально-економічної, науково-технічної та інших сфер діяльності суспільства. Відповідно до Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 2 грудня 2020 р. № 1556-р, пріоритетними сферами, в яких реалізуються завдання державної політики розвитку галузі штучного інтелекту, з-поміж інших є освіта і професійне навчання [1].

Варто зазначити, що освітній процес може бути ефективним лише за умови оперативного реагування на виклики часу, інтегрування нових знань і технологій. Так, пандемія COVID-19 дала значний поштовх для широкого впровадження в сферу освіти цифрових технологій, які спрямовані, перш за все, на покращення якості навчального процесу та доступності знань. Одним із перспективних напрямів цифровізації освіти є використання штучного інтелекту, який являє собою організовану сукупність інформаційних технологій, із застосуванням яких можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань [1].

Штучний інтелект значно розширює можливості у навчальному процесі, дозволяючи створювати персоналізовані освітні траєкторії,

адаптовані до кожного здобувача освіти. Так, наприклад, завдяки адаптивним платформам навчання, штучний інтелект може аналізувати прогрес студента, визначати його слабкі сторони та пропонувати індивідуальні завдання. Крім того, дана технологія відкриває нові можливості для віддаленого навчання. За допомогою онлайн-платформ, чат-ботів та віртуальних асистентів студенти можуть отримати допомогу в будь-якому місці та в будь-який час.

Це особливо важливо для здобувачів освіти в умовах воєнного часу, оскільки, перебуваючи у важкодоступних регіонах, приміром, на окупованих територіях, вони мають обмежені можливості у навчанні. Як зазначають фахівці, освіта під час війни вимагає значних змін і за формою і за змістом, а тому освітній процес має бути адаптованим до обставин війни і задовольняти сучасні потреби здобувачів освіти, щоб допомогти їм у майбутньому пристосуватися до умов життя в інформаційному суспільстві. З огляду на це, застосування технологій штучного інтелекту, які б сприяли мінімізації освітніх втрат учнів як центральних суб'єктів здобуття освіти, є вимогою часу [2, с. 7].

Використання штучного інтелекту дозволяє розробляти нові інтерактивні навчальні інструменти, завдяки яким студенти можуть вивчати навчальні дисципліни через практичні ігри, симуляції чи моделювання, що підвищує ефективність засвоєння матеріалу. Також варто сказати, що системи на основі штучного інтелекту здатні автоматично перевіряти письмові роботи студентів, тестування та надавати миттєвий зворотний зв'язок, що не тільки зменшує навантаження на викладачів, а й значно економить їх час і сили.

Однак наряду з можливостями застосування штучного інтелекту в освіті, постають й певні виклики, які потребують особливої уваги.

По-перше, впровадження технологій штучного інтелекту вимагає опрацювання питання щодо необхідності врегулювання суспільних відносин у сфері розвитку штучного інтелекту на законодавчому рівні та приведення законодавства в цій сфері у відповідність до керівних принципів, які прийняті в Європейському Союзі щодо розроблення та використання технологій штучного інтелекту. Нагадаємо, що 1 серпня 2024 р. в ЄС набув чинності перший у світі Закон про штучний інтелект (Artificial Intelligence Act) [3], який регулює правила використання штучного інтелекту в різних сферах, у тому числі й в освіті.

По-друге, проблемним є питання щодо ризику надмірної залежності від технологій. І важливим в даному контексті є збереження балансу між використанням інтелектуальних систем та традиційними методами навчання з тим, щоб не втратити важливість

соціальної взаємодії, розвитку критичного мислення й творчих навичок. Необхідним у даному випадку вбачається розроблення етичних стандартів використання штучного інтелекту в освіті, про що наголошується у вищезгаданій Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні.

По-третє, виникає необхідність адаптації науково-педагогічних працівників, а також здобувачів освіти до нових інструментів. Для цього значну увагу слід приділити поширенню цифрової грамотності та розробленню спеціалізованих освітніх програм професійного розвитку викладачів у галузі штучного інтелекту. Крім того, потрібні значні інвестиції в технологічну інфраструктуру для того, щоб штучний інтелект став дієвим інструментом в освітньому процесі.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що інтеграція штучного інтелекту в освіту відкриває як багато можливостей, так і ставить певні виклики перед суспільством. Так, технології штучного інтелекту можуть трансформувати освітній процес, значно підвищити його ефективність, зробити навчання персоналізованим та доступнішим. Однак, для цього необхідно забезпечити належну правову регламентацію у сфері розвитку штучного інтелекту, а також враховувати етичні, соціальні та економічні аспекти при його впровадженні та використанні. І лише при такій взаємодії дана технологія може стати ефективним інструментом у розвитку освіти, створюючи нові можливості для навчання.

Література:

1. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-p#Text> (дата звернення: 19.01.2025).
2. Топузов О., Алексеева С. Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану. *Український педагогічний журнал*. 2024 № 1. С. 5–11. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-1-5-11> (дата звернення: 19.01.2025).
3. Regulation (EU) 2024/1689 of the European Parliament and of the Council of 13 June 2024 laying down harmonised rules on artificial intelligence and amending Regulations (EC) No. 300/2008, (EU) No. 167/2013, (EU) No 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 and (EU) 2019/2144 and Directives 2014/90/EU, (EU) 2016/797 and (EU) 2020/1828 (Artificial Intelligence Act) (Text with EEA relevance)/ URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202401689 (дата звернення: 19.01.2025).